

Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze

wsparcie dla osób w spektrum autyzmu w ramach pomocy społecznej

Opracowanie merytoryczne poradnika:

Beata Szykaruk, Fundacja SYNAPSIS

www.synapsis.org.pl

fundacja@synapsis.org.pl

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa

NIP: 526-030-25-22

Warszawa, luty 2023 roku

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Jak i gdzie starać się o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych?	3
3.	Odpłatność za specjalistyczne usługi opiekuńcze	8
4.	Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych.....	11
5.	Specjaliści świadczący specjalistyczne usługi opiekuńcze	12
6.	Bezpłatny transport i opieka.....	14
7.	Wzory dokumentacji medycznej oraz pism procesowych i pozaprocessowych.....	16
a.	Załącznik 1 - zaświadczenie lekarskie	16
b.	Załącznik 2 - podanie w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych	18
c.	Załącznik 3 - zażalenie na postępowanie OPS w sprawie SUO	19
d.	Załącznik 4 - odwołanie od decyzji OPS w sprawie SUO	22
8.	Podstawa prawna	24

1. Wprowadzenie

Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze (SUO) są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, a także okoliczności sprawy, w tym przede wszystkim stwierdzone w wydanym przez lekarza zaświadczeniu lekarskim. Niniejsze usługi mogą być świadczone jedynie przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W związku z tym SUO mogą być przyznane również osobom w spektrum autyzmu (dzieciom, młodzieży, osobom dorosłym), które wymagają pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić¹.

2. Jak i gdzie starać się o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych?

Dla osób z zaburzeniami psychicznymi Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) organizuje i przyznaje specjalistyczne usługi opiekuńcze. W związku z tym o usługi należy ubiegać się w OPS najbliższym miejsca zamieszkania.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej² – co oznacza, że Ośrodek Pomocy Społecznej ma obowiązek ją realizować. Środki na ten cel pochodzą z budżetu państwa, a nie z budżetu gminy.

O potrzebie przyznania usług, decyduje lekarz specjalista – psychiatra, prowadzący daną osobę, wydając odpowiednie zaświadczenie lekarskie, które stanowi swego rodzaju skierowanie (wzór zaświadczenia lekarskiego znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania).

Zaświadczenie lekarskie powinno zawierać zalecanym wymiarze godzin tygodniowo bądź miesięcznie oraz rodzaj usług.

---

¹ art. 50 ust. 2 ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.09.175.1362 t.j.);

² art. 18 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.09.175.1362 t.j.) „Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy należy: organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.”;

Wydane przez lekarza prowadzącego **zaświadczenie lekarskie i podanie** (wzór podania znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszego opracowania) **należy złożyć w Ośrodku Pomocy Społecznej**.

Natomiast na kopii składanych dokumentów (czyli zaświadczenie lekarskie kierujące na usługi oraz podania w sprawie przyznania usług) należy mieć potwierdzenie ich złożenia (data wpłynięcia do OPS, podpis osoby przyjmującej dokumenty, pieczętka). Podanie i zaświadczenie można także posłać listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, co stanowi potwierdzenie złożenia podania. Prośbę o przyznanie usług można także złożyć ustnie w Ośrodku Pomocy Społecznej, ale w takiej sytuacji powinien być spisany przez pracownika socjalnego protokół, który następnie należy podpisać i dołączyć zaświadczenie lekarskie.

Ośrodek pomocy społecznej przyznaje **usługi po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego**. Wywiad musi być przeprowadzony w ciągu dwóch tygodni od złożenia podania. Pracownik socjalny przychodzi na wywiad rodzinny do mieszkania rodziny.

Celem wywiadu w przypadku ubiegania się o usługi jest:

1. ustalenie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej rodziny;

Uwaga!

Pracownik socjalny ma prawo żądać zaświadczenia o dochodach z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku, orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (o ile takowe zostało wydane dla dziecka).

Dochody rodziny nie odgrywają roli w przypadku ubiegania się o przyznanie usług. Prawo do tego świadczenia nie jest uzależnione od kryterium dochodowego w pomocy społecznej.

Dochody odgrywają rolę, ale przy ustalaniu odpłatności za usługi.

2. ustalenie warunków organizacyjnych świadczenia usług;
3. ustalenie odpłatności lub zwolnienia z opłat.

Uwaga!

O zwolnienie częściowe lub całkowite z opłat można starać się w przypadku:

- konieczności korzystania co najmniej z dwóch rodzajów specjalistycznych usług,
- konieczności ponoszenia opłat za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej lub w ośrodku wsparcia (np. środowiskowy dom samopomocy) i za pobyt członka rodziny w

placówce opiekuńczo-wychowawczej, leczniczo-rehabilitacyjnej, opiekuńczo-leczniczej lub pielęgnacyjno-opiekuńczej,

- konieczność korzystania przez więcej niż jedną osobę w rodzinie z pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym co najmniej jedną przewlekle chorą,
- zdarzenie losowe.

Należy pamiętać, że zwolnienie z opłat jest rozpatrywane przez OPS bardzo indywidualnie – w zależności od sytuacji danej rodziny/osoby. Zwolnienie to jest traktowane przez OPS uznaniowo.

Ośrodek pomocy społecznej w ciągu 30 dni od złożenia podania wydaje decyzję administracyjną na piśmie. Konieczność wydania decyzji w sprawie przyznania bądź nieprzyznania usług w formie decyzji administracyjnej określają zapisy ustawy o pomocy społecznej³.

Odpowiedź Ośrodka Pomocy Społecznej na złożone podanie nie może stanowić formy zwykłego pisma informującego o odmowie przyznania usług czy niemożności zorganizowania usług np. z powodu braku osoby, które mogłyby je realizować.

Jeżeli Ośrodek Pomocy Społecznej nie wyda decyzji w terminie 30 dni przysługuje prawo do złożenia zażalenia na postępowanie Ośrodka Pomocy Społecznej do Samorządowego Kolegium

Odwoławczego (SKO) (wzór zażalenia znajduje się w załączniku nr 3 do niniejszego opracowania).

Prawo to określone jest w Kodeksie postępowania administracyjnego⁴.

Jeżeli Ośrodek Pomocy Społecznej z powodów niezależnych od niego nie wydał decyzji w terminie (z powodu np. poszukiwania osoby, która ma świadczyć usługi, z powodu ubiegania się o środki na

---

³ art. 106 ust. 1. ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.) "Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej.";

⁴ art. 37 par. 1 ustawy z dn. 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.2022.2000 t.j.) „Na niezafatwienie sprawy w terminie określonym w art. 35 bądź ustalonym w myśl art. 36 lub na przewlekłe prowadzenie postępowania stronie służy zażalenie do organu administracji publicznej wyższego stopnia”;

art. 37 par. 2 ustawy z dn. 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.2022.2000 t.j.) „Organ wymieniony w par. 1, uznając zażalenie za uzasadnione, wyznacza dodatkowy termin zafatwienia sprawy oraz zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych niezafatwienia sprawy w terminie, a w razie potrzeby także pojęcie środków zapobiegających naruszaniu terminów zafatwienia spraw w przyszłości.”;

zorganizowanie usług) jest zobowiązany przesłać do osoby zainteresowanej pismo informujące o nowym terminie załatwienia sprawy i podać przyczynę zwłoki. Obowiązek ten określony jest w Kodeksie postępowania administracyjnego⁵.

Zgodnie już z utrwalonym orzecznictwem sądowym **przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych ma charakter obligatoryjny**, a jedynie ich zakres może podlegać stosownym ograniczeniom⁶. Swoistym potwierdzeniem luzu decyzyjnego, jakim dysponuje organ w tym zakresie, jest dyspozycja art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, w myśl którego ustalenie (również) zakresu, okresu i miejsca świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych, pozostaje w gestii ośrodka pomocy społecznej. Dokonując rozstrzygnięć w tym przedmiocie organy administracji oczywiście zobowiązane są wziąć pod uwagę potrzeby beneficjalna specjalistycznych usług opiekuńczych wynikające z jego schorzenia. Organy zobowiązane są jednocześnie kierować się **zasadą pomocniczości (subsydiarności)**, wyrażoną w art. 2 ust. 1 ustawie o pomocy społecznej, zgodnie z którym pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie spornych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dodatkowo Ośrodek Pomocy Społecznej, ustalając wymiar specjalistycznych usług opiekuńczych, zmuszony jest uwzględniać wysokość przeznaczonych na wykonywanie tego rodzaju świadczeń środków finansowych. Wyznacznikami ustalenia zakresu usług opiekuńczych są rozmiar potrzeb i sytuacja wnioskodawcy oraz możliwości finansowe organów pomocy społecznej.⁷

Decyzja Ośrodka Pomocy Społecznej przyznająca usługi powinna zawierać:

1. ustalony zakres, okres i miejsce świadczenia tej formy pomocy,⁸

---

⁵ art. 36 par. 1 i 2 ustawy z dn. 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.00.98.1071 t.j.) „O każdym przypadku niezakończona sprawy w terminie określonym w art. 35 organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy. Ten sam obowiązek ciąży na organie administracji publicznej również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu.”

⁶ wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt II SA/Bd 1517/21;

⁷ wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 29 marca 2022 roku, sygn. Akt. II SA/Bd 102/22;

⁸ art. 50 ust. 5 ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.);

2. liczbie godzin przyznanych miesięcznie specjalistycznych usług oraz o wysokości odpłatności.⁹

Z dotychczasowej praktyki wynika, że do najczęstszych uchybień Ośrodków Pomocy Społecznej w całej Polsce, podczas prowadzenia postępowania o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób zaburzeniami psychicznymi należą:

- OPS stwierdza, iż do tej pory nie organizował takiej formy pomocy, więc nie powinna Pani/Pan składać podania/wniosku o SUO, bo i tak zostanie on rozpatrzony negatywnie - należy złożyć pisemny wniosek o SUO dla osób zaburzeniami psychicznymi wraz z zaświadczeniem lekarskim;
- OPS myli /utożsamia SUO np. na pielęgnację osób w podeszłym wieku realizowanych jako zadania własne (i finansowane z budżetu gminy) z SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizowanymi jako zadania zlecone (a finansowane z budżetu państwa);
- OPS błędnie uważa, iż przyznanie SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zależne od spełnienia określonego kryterium dochodowego - tymczasem przyznanie SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie jest uzależnione od spełniania określonego kryterium dochodowego (to odpłatność za usługi jest zależna od określonego kryterium dochodowego);
- OPS dokonuje błędnego (niższego, a przez co niekorzystnego) ustalenia wysokości kryterium dochodowego przy obliczaniu odpłatności za SUO - **w wysokości 600 zł, zamiast 774 zł;**
- OPS nie przestrzega zasad postępowania administracyjnego, a w szczególności nie zachowuje określonych w przepisach terminów (art. 35 Kodeksu postępowania administracyjnego).

---

⁹ art. 4 ust. 6 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U.2005.189.1598);

Odwołanie od decyzji Ośrodka Pomocy Społecznej

W sytuacji, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej wyda decyzję odmowną, można się od niej odwołać na piśmie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Odwołanie adresuje się na Samorządowe Kolegium Odwoławcze, ale składa się w Ośrodku Pomocy Społecznej w ciągu 14 dni od otrzymania decyzji do ręki. Od decyzji można odwołać się także w przypadku, gdy np. przyznano zbyt małą ilość godzin usług albo gdy nie zgadzamy się z wyliczoną odpłatnością za usługi. Jednak należy pamiętać, że w chwili, gdy składamy odwołanie wstrzymane jest wykonywanie usług do czasu rozstrzygnięcia sprawy (o ile usługi były przyznane na mocy tej decyzji).

W chwili złożenia odwołania Ośrodek Pomocy Społecznej ma 7 dni na rozpatrzenie sprawy – może zmienić decyzję po zapoznaniu się z naszymi argumentami, jeżeli tego nie zrobi przesyła odwołanie wraz z aktami sprawy do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. W takiej sytuacji osoba zainteresowana jest powiadamiana na piśmie o przekazaniu sprawy do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Kolegium ma kolejnych 30 dni na rozpatrzenie sprawy.

Ośrodek Pomocy Społecznej nie może odmówić przyjęcia odwołania. Do odwołania trzeba dołączyć kserokopię decyzji (wzór odwołania znajduje się w załączniku nr 4 do niniejszego opracowania).

Oczywiście należy pamiętać o zrobieniu kserokopii odwołania, na której Ośrodek Pomocy Społecznej powinien potwierdzić fakt jego złożenia.

3. Odpłatność za specjalistyczne usługi opiekuńcze

Zasady ustalania odpłatności za usługi zostały określone w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Ośrodek Pomocy Społecznej ustala odpłatność jaką ma ponosić za usługi dana osoba. Informacja o wysokości odpłatności albo o świadczeniu usług nieodpłatnie powinna znaleźć się w decyzji, na mocy której jest przyznane to świadczenie.

Cenę za 1 godzinę specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala każdy Ośrodek Pomocy Społecznej, na podstawie analizy kosztów ich realizacji lub wynika ona z umowy zawartej przez Ośrodek Pomocy Społecznej z podmiotem przyjmującym zlecenie realizacji zadania.

Szczegółowe wyliczenia dotyczące odpłatności za usługi są dokonywane na podstawie poniższej tabeli.

Dochód osoby samotnie gospodarującej lub przypadający na osobę w rodzinie	Wskaźniki odpłatności w procentach ustalone od ceny specjalistycznej usługi za 1 godzinę dla:	
	osoby samotnie gospodarującej	osoby w rodzinie
do 776 zł ¹⁰ = 100 %	nieodpłatnie	nieodpłatnie
powyżej 100 % do 132,5 % (pow. 776,00 zł do 1028,20 zł)	1,5 %	3,5 %
powyżej 132,5 % do 165 % (pow. 1028,20zł do 1280,40 zł)	3 %	7 %
powyżej 165 % do 187,5 % (pow. 1280,40 zł do 1455 zł)	5 %	11 %
powyżej 187,5 % do 220 % (pow. 1455 zł do 1707,20 zł)	7 %	15 %
powyżej 220 % do 237,5 % (pow. 1707,20 zł do 1843 zł)	11 %	20 %
powyżej 237,5 % do 255 % (pow. 1843 zł do 1978,80 zł)	15 %	25 %
powyżej 255 % do 265 % (pow. 1978,80 zł do 2056,40 zł)	22,5 %	32,5 %
powyżej 265 % do 275 % (pow. 2056,40 zł do 2134 zł)	30 %	40 %
powyżej 275 % do 282,5 % (pow. 2134 zł do 2192,20 zł)	45 %	55 %
powyżej 282,5 % do 290 % (pow. 2192,20 zł do 2250,40 zł)	60 %	70 %
powyżej 290 % do 310 % (pow. 2250,40 zł do 2405,60 zł)	75 %	85 %
powyżej 310 % do 330 % (pow. 2405,60 zł do 2560,80 zł)	90 %	100 %
powyżej 330 %	100 %	100 %

(pow. 2560,80 zł)		
-------------------	--	--

4. Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych

Usługi mają być dostosowane do szczególnych potrzeb osób wymagających pomocy w formie specjalistycznych usług, wynikających z rodzaju ich schorzenia lub niepełnosprawności, które obejmują:

1. uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia;
2. pielęgnacja - jako wspieranie procesu leczenia;
3. rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
4. pomoc mieszkaniowa;
5. zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.

Warto w tym miejscu zatrzymać się przy piątym rodzaju usług tj. zapewnieniu dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych. Wiele Ośrodków Pomocy Społecznej uzasadnia odmowę przyznania usług opierając się na tym zapisie i twierdząc, że np. dziecko uczęszcza do przedszkola, gdzie ma zajęcia rehabilitacyjne i tym samym nie przysługują mu usługi. Jednak zapis tego paragrafu mówi o czym innym. Zajęcia, o których mowa w art. 7 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego dotyczą dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo, w tym szczególnie upośledzonych w stopniu głębokim. Należy pamiętać, że upośledzenie umysłowe jest inną jednostką chorobową niż

---

¹⁰ Obecnie: 774 zł - zob. art 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U.2021.1296);

całościowe zaburzenia rozwoju tj. np. autyzm dziecięcy. W ustawie o ochronie zdrowia psychicznego jest odesłanie do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej określającego zasady organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim¹¹. Zajęcia te, jak już wspomniano wyżej są organizowane dla dzieci i młodzieży z głębokim upośledzeniem, a udział w nich uznawany jest za spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Dzieci i młodzież są kwalifikowane do udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które wydają orzeczenia o potrzebie tychże zajęć. Oznacza, to że dziecko uczęszczające do przedszkola ogólnodostępnego, integracyjnego czy nawet specjalnego na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nie uczestniczy w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa powyżej, gdyż te formy wychowania przedszkolnego wzajemnie się wykluczają. Analogicznie sprawa ta wygląda w przypadku uczniów. Uczęszczanie przez dziecko do szkoły ogólnodostępnej, integracyjnej czy specjalnej na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego czy nawet nauczania indywidualnego wyklucza możliwość udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych na podstawie art. 7 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. W myśl przepisów oświatowych nie jest możliwe równoczesne korzystanie z zajęć rewalidacyjno-wychowawczych i uczęszczanie do przedszkola czy szkoły np. integracyjnej.

5. Specjaliści świadczący specjalistyczne usługi opiekuńcze

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu:

- pracownika socjalnego,
- psychologa,
- pedagoga,

---

¹¹ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowo w stopniu głębokim (Dz.U.2013.529);

- logopedy,
- terapeuty zajęciowego,
- pielęgniarki,
- asystenta osoby niepełnosprawnej,
- opiekunki środowiskowej,
- specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej,
- fizjoterapeuty,
- innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi.

Ponadto osoby te powinny mieć także co najmniej półroczny staż pracy w jednej z następujących placówek:

- placówce terapii lub placówce oświatowej (tj. przedszkole, szkoła, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami rozwoju lub upośledzeniem umysłowym,
- ośrodka terapeutyczno-edukacyjno-wychowawczym,
- szpitalu psychiatrycznym,
- zakładzie rehabilitacji,
- jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (tj. środowiskowym domu samopomocy, domu pomocy społecznej),
- innej placówce niż wymienione powyżej świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (chodzi tu o np. Agencje Służby Społecznej, firmy czy stowarzyszenia lub fundacje, które mają podpisane umowy z OPS na świadczenie usług specjalistycznych).

W uzasadnionych przypadkach usługi te mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje (np. są w trakcie studiów, czy dodatkowo się szkolą) oraz posiadają co najmniej roczny staż pracy w ww. placówkach i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje.

Specjaliści, którzy świadczą usługi w zakresie kształtowania umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, prowadzenia treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych oraz wspierania w formie asystowania w codziennych czynnościach życiowych muszą posiadać przeszkolenie i doświadczenie w zakresie:

- umiejętności kształtowania motywacji do akceptowanych przez otoczenie zachowań,
- kształtowania nawyków celowej aktywności,
- prowadzenia treningu zachowań społecznych.

Warto zadbać o to, by osoba, która ma świadczyć usługi dla osoby z całościowymi zaburzeniami rozwoju odbyła choćby podstawowe przeszkolenie w zakresie specyfiki pracy z osobami z tym rodzajem niepełnosprawności.

6. Bezpłatny transport i opieka

Co do zasady specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są w miejscu zamieszkania¹². Jednak jeśli okoliczności sprawy uzasadniają świadczenie poza miejscem zamieszkania gmina może zorganizować bezpłatne dowożenie do miejsca świadczenia usług. Dał temu wyraz Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie w wyroku z 25 listopada 2021 roku sygn. akt. II SA/Sz. 700/21 podnosząc, że skoro organ przyznał specjalistyczne usługi opiekuńcze, których koszt w przeważającej części pokrywany jest z budżetu gminy, to winien jednak rozważyć zorganizowanie dowozu. W takiej sytuacji nie będzie to oznaczało marnotrawienia środków przyznawanych na te

---

¹² art. 18 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.09.175.1362 t.j.) „Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy należy: organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.”;

usługi, skoro osoba z racji trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej własnym staraniem dowozu nie zorganizuje.

Jednak należy mieć na uwadze, że zadanie gminy w tym zakresie nie jest obowiązkowe. Nie oznacza to jednak, że organ powołując się wyłącznie na uznaniowy charakter tego przepisu całkowicie zwolniony jest od jego stosowania. Przepis art. 69 Konstytucji RP nakłada na państwo obowiązek odrębnego potraktowania osób z niepełnosprawnościami, a który to obowiązek sprowadza się do stworzenia regulacji szczególnej dla tego rodzaju grupy osób. Oczywiście nie można twierdzić, że osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do zaspokojenia wszystkich swoich roszczeń. W każdej sytuacji pomocowej organ rozdysponowując środki powinien rozważyć, czy decyzja w przedmiocie przyznania konkretnych świadczeń może być w pełni wykonana, a nie ma tylko charakter iluzoryczny.

Obowiązujące przepisy prawa nie precyzują sposobu realizacji bezpłatnego dowożenia do miejsca świadczenie usługi. W związku z tym, jeśli np. rodzice dowożą dziecko do miejsca świadczenia usług, gmina może realizować dowożenie np. poprzez zawarcie umowy z rodzicami.

7. Wzory dokumentacji medycznej oraz pism procesowych i pozaprocessowych.

a. Załącznik 1 - zaświadczenie lekarskie

.....
Pieczęć jednostki wydającej zaświadczenie
lub lekarza praktykującego indywidualnie

.....
miejscowość i data sporządzenia zaświadczenia

ZAŚWIADCZENIE LEKARSKIE

Imię i nazwisko: .....

Data urodzenia: ..... PESEL: .....

Adres zamieszkania: .....

Nazwa i nr dowodu tożsamości: * .....

Rozpoznanie: ** .....

Dziecko jest pacjentem tutejszego Ośrodka ..... / Poradni Zdrowia Psychicznego
od: .....

Ze względu na stan zdrowia dziecka oraz sytuację rodzinną konieczne jest zapewnienie dziecku specjalistycznych usług opiekuńczych w wymiarze ..... godzin tygodniowo, w ramach, których prowadzone byłoby uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu (zgodnie z § 2 pkt. 1 lit. a, oraz § 2 pkt. 3 lit. b rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych – Dz.U.2005.189.1598).

W razie potrzeby pracownicy Ośrodka/Poradni udzielą wskazówek co do programu indywidualnych zajęć z dzieckiem.

Cel wydania zaświadczenia: zaświadczenie wydaje się na prośbę przedstawiciela ustawowego / opiekuna prawnego / Zainteresowanego w celu przedłożenia w Ośrodku Pomocy Społecznej.

.....
pieczętka i podpis lekarza

* wypełniać tylko w przypadkach uzasadnionych.

** w zaświadczeniu nie należy umieszczać rozpoznania choroby, jeśli z uwagi na cel wydania zaświadczenia nie jest konieczne, bądź też zamieszczenie rozpoznania stanowiłoby naruszenie tajemnicy zawodowej.

b. Załącznik 2 - podanie w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych

.....

.....

.....
imię i nazwisko, adres

.....
miejscowość i data

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

ul. ....

.....

Na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.) oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. 2005.189.1598) proszę o przyznanie mojemu synowi/mojej córce ..... specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w wymiarze zaleconym przez lekarza specjalistę.

Z poważaniem

.....
własnoręczny podpis

c. Załącznik 3 - zażalenie na postępowanie OPS w sprawie SUO

.....

.....

.....

imię i nazwisko, adres

.....

miejsowość i data

Samorządowe Kolegium Odwoławcze

ul. ....

.....

za pośrednictwem

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

ul. ....

.....

ZAŻALENIE

Na podstawie art. 37 § 1 k.p.a. w związku z art. 35 k. p. a. wnoszę zażalenie na postępowanie Ośrodka Pomocy Społecznej w ..... i proszę o podjęcie czynności określonych w art. 37 § 2 k. p. a. (tj. wyznaczenie dodatkowego terminu załatwienia sprawy oraz zarządzenia wyjaśnienia przyczyn i ustalenie osób winnych niezakończania sprawy w terminie, a w razie potrzeby także podjęcie środków zapobiegających naruszaniu terminów załatwiania spraw w przyszłości).

UZASADNIENIE

1. W oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.) oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie

specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. 2005.189.1598) w dniu .....
wystąpiłem/wystąpiłam na podstawie skierowania lekarza specjalisty o przyznanie mojemu
synowi/mojej córce ..... specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób
z zaburzeniami psychicznymi (kopia podania w załączeniu).

W odpowiedzi otrzymałam w dnia ..... pismo dotyczące .....- np.
odesłania do innej instytucji -..... (kopia pisma w załączeniu). /Do dnia dzisiejszego, tj. do
..... nie otrzymałem/otrzymałam decyzji administracyjnej jaka powinna być
wydana w tej sprawie.

W związku z tym, że nie została wydana decyzja administracyjna w tej sprawie wnoszę skargę
na tryb postępowania Ośrodka Pomocy Społecznej w .....

2. Ośrodek Pomocy Społecznej w ..... powinien wydać w mojej sprawie decyzję
administracyjną - zobowiązuje go do tego art. 106, ust. 1. ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o
pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.) – „Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej
następuje w formie decyzji administracyjnej”. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z
zaburzeniami psychicznymi są świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej i ich
przyznanie bądź odmowa przyznania powinna być w określona w decyzji administracyjnej.
Ponieważ nie została wydana decyzja (zobowiązuje do tego także art. 104 § 1 Kodeksu
postępowania administracyjnego) nie mam możliwości odwołania się do Samorządowego
Kolegium Odwoławczego. Ośrodek Pomocy Społecznej nie powiadomił mnie także o
niezałatwieniu sprawy w terminie, do czego obliguje go zapis w art. 36 Kodeksu
postępowania administracyjnego.
3. Zapis w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(Dz.U.2022.2123 t.j) stanowi, że jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na
podstawie ustawy o pomocy społecznej w porozumieniu z zakładami psychiatrycznej opieki
zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z
powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu
codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem. Taką formą
wsparcia są właśnie specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
4. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są zadaniem zleconym gminie (art. 18 ust. 1, pkt. 3 ustawy
o pomocy społecznej), a to oznacza, że tak jak wszystkie zadania zlecone są zadaniem

obowiązkowym. Fakt, że Ośrodek Pomocy Społecznej nie świadczy pomocy w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie powinien być powodem odmowy przyznania tego świadczenia.

W związku z powyższym moje zażalenie jest zasadne.

.....
własnoręczny podpis

d. Załącznik 4 - odwołanie od decyzji OPS w sprawie SUO

.....

.....

.....
imię i nazwisko, adres

.....
miejscowość i data

Samorządowe Kolegium Odwoławcze

ul. ....

.....

za pośrednictwem

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

ul. ....

.....

ODWOŁANIE

Na podstawie art. 127 Kpa odwołuję się od decyzji Ośrodka Pomocy Społecznej w ..... z dn. .... (decyzja nr .....) i wnoszę o ponowne rozpatrzenie sprawy.

UZASADNIENIE

W oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.) oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. 2005.189.1598) w dniu ..... roku wystąpiłam na podstawie skierowania lekarza specjalisty o przyznanie mojej córce/synowi ..... specjalistycznych usług opiekuńczych.

W dniu ..... roku otrzymałam z Ośrodka Pomocy Społecznej w ..... decyzję
odmowną (nr ..... – kopia w załączeniu).

Uzasadnienie piszemy w punktach (każdy wywód i argumentacja powinny być w oddzielnych
punktach).

1.....

2.....

3.....

W związku z powyższym moje odwołanie jest uzasadnione.

.....
własnoręczny podpis

8. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U.2021.2268 t.j.).
2. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U.2005.189.1598).
3. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U.2022.2123 t.j.).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U.2022.2562 t.j.).
5. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.2022.2000 t.j.).
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 roku w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U.2021.1296).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowo w stopniu głębokim (Dz.U.2013.529).
8. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 roku w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz.U.2021.893).

Opracowanie to ma charakter informacyjny i nie stanowi wykładni prawa.